

unicef

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA

 ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO FBiH
INSTITUTE FOR PUBLIC HEALTH FB&H

IMUNIZACIJA I VAŠE DIJETE

Imunizacija je najsigurniji način da zaštitite svoju, a i drugu djecu!

Dragi roditelji, staratelji i svi drugi koji brinete o zdravlju djece!

Cilj ove brošure je ponuditi vam informacije o imunizaciji vaše djece.

Izrađena je u namjeri da se potpunije informirate i aktivno sudjelujete u postizanju što većeg obuhvata cijepljenjem, a time i većeg stupnja kolektivne zaštite. Cjelovita informacija o načinu djelovanja i rizicima provođenja ili neprovođenja cijepljenja treba omogućiti partnerski odnos roditelja s liječnikom, poštivanje prava djeteta, bolju procijepljenost te kvalitetniju preventivnu zaštitu.

Nadamo se da će ponuđeni odgovori o imunizaciji doprinijeti boljem poznavanju značaja cijepljenja i uloge cjepiva u očuvanju zdravlja vaše i naše djece.

Zdravstveni djelatnici

Što je imunizacija?

Imunizacija štiti djecu (i odrasle) od štetnih infekcija, prije nego dođu u kontakt s njima u zajednici. Imunizacija koristi prirodni mehanizam obrane organizma - to je imuni odgovor - razvoj otpornosti na određene infekcije. Sprečavanjem ozbiljnih infekcija, imunizacija pomaže djeci da ostanu zdrava. Rizici bolesti su daleko veći od malih rizika imunizacije.

Koja je razlika između imunizacije i cijepljenja?

Cijepljenje znači primjenu cjepiva - to je aktualno davanje cjepiva. Imunizacija znači primiti cjepivo i razviti imunitet - otpornost na bolest protiv koje se cijepi. Većina ljudi poistovjećuje cijepljenje i imunizaciju, mada je njihovo značenje različito.

Što su cjepiva i kako djeluju?

Cjepiva su preparati, namjenski pripremljeni da budu što sličniji infektivnim agensima, kako bi izazvali "kontroliranu" reakciju organizma sličnu prirodnoj infekciji, i time potaknuli imuni sustav na proizvodnju protutijela.

Kad se razvije imunitet nakon primljenog cjepiva?

Uobičajeno, normalni imuni odgovor se javlja dva tjedna nakon cijepljenja, dakle zaštita od infekcije se neće razviti odmah po prijemu cjepiva. Većinu cjepiva treba dati nekoliko puta/doza radi postizanja boljeg imunog odgovora. Npr. dijete koje dobije samo jednu ili dvije doze cjepiva protiv difterije-tetanus-pertussisa (DTP) samo je djelomično zaštićeno od svake od te tri bolesti.

Koliko traje imunitet nakon cijepljenja?

Imunitet nakon cijepljenja je različitog trajanja, nekad dugotrajan, a za neka cjepiva treba primati "booster" (pojačavajuće) doze.

Zašto dijete treba cijepiti?

Dva su osnovna razloga:

1. Imunizacija je najsigurniji i najefektivniji način zaštite od bolesti. Imunizacija, osobito u prvim godinama života djeteta je potrebna da zaštiti dijete od vrlo ozbiljnih infekcija.

U prvim mjesecima života, dijete je zaštićeno od većine infektivnih bolesti protutijelima majke koje je dijete primilo od majke za vrijeme trudnoće. Kada ta protutijela iščeznu (nakon nekoliko tjedana do nekoliko mjeseci života) dijete je izloženo velikom riziku od ozbiljnih infekcija. Stoga je važno blagovremeno cijepljenje.

2. Pojedinačnom imunizacijom svakog djeteta postiže se zaštita u zajednici, osobito neimuniziranih, npr. djeca za koje je još rano da se cijepi (npr. djeca ispod dva mjeseca ne mogu primiti DTP, Hib vakcine, a protiv morbila, rubeole i velikog kašlja će biti cijepljeni sa 12 mjeseci) ili ne mogu biti cijepljena iz medicinskih razloga (npr. djeca oboljela od leukemije), ili oni koji ne mogu razviti dobar imuni odgovor na cjepivo. Ako je dovoljan broj osoba u zajednici imuniziran, infekcija se ne može dugo širiti sa osobe na osobu i bolest iščezava u toj sredini. Tako su npr. iskorijenjene velike boginje, dječja paraliza je eliminirana u mnogim zemljama i sl...

Protiv kojih bolesti se obvezno cijepe djeca u Federaciji Bosne i Hercegovine?

Dijete u Federaciji Bosne i Hercegovine prima cjepiva prema sljedećem rasporedu:

- odmah po rođenju dijete se cijepi protiv tuberkuloze i hepatitisa B;
- s navršenim jednim mjesecom života prima drugu dozu hepatitis B cjepiva;
- s navršena dva mjeseca života prima prvu dozu četverovalentnog cjepiva protiv difterije, tetanusa, velikog kašlja i dječije paralize DTaP+IPV) i prvu dozu cjepiva protiv bolesti koje uzrokuje hemofilus influence tip b (Hib);
- u četvrtom mjesecu života prima drugu dozu DTaP+IPV, i drugu dozu Hib cjepiva;
- s navršenih šest mjeseci života prima treću dozu DTaP+IPV, i treću dozu hepatitis B cjepiva;
- s dvanaest mjeseci života prima prvu dozu cjepiva protiv morbila, rubeole i parotitisa (MRP);
- u osamnaestom mjesecu života prima četvrtu dozu protiv dječje paralize (OPV) i treću dozu Hib cjepiva;
- u petoj godini života - prima četvrtu dozu protiv difterije, tetanusa i velikog kašlja (DTaP) i petu dozu protiv dječje paralize (OPV);
- u šestoj godini života - prima drugu dozu MRP cjepiva;
- u četrnaestoj godini - prima petu dozu protiv difterije i tetanusa (dT) i šestu dozu protiv dječje paralize (OPV)
- u osamnaestoj godini života – prima šestu dozu protiv tetanusa (ana-Te);

Bolesti protiv kojih se obvezno cijepje djeca u FBiH i njihove komplikacije

Bolest	Uzročnik	Put prijenosa	Znakovi, simptomi	Komplikacije bolesti
Tuberkuloza	Bacil tuberkuloze	Zrakom, direktni kontakt	kašalj, znojenje, umjerena temp.	meningitis, teške upale pluća i dr. organa
Hepatitis B	Virus hepatitis-a B	kontakt s krvi, tjeles. tekućinama	temp, slabost, mučnina, povraćanje, žutica	kron.inf., oštećenje jetre, ciroza, rak jetre, smrt
Difterija	Bakterija, <i>Corinebact dift.</i>	zrakom, direktni kontakt	upala grla, umjerena temp. membranske naslage u guši, otečen vrat	oštećenje srca, upala pluća, paraliza, smrt
Hib bolest	Bakterija, <i>Haemofilius infl. b</i>	zrakom, direktni kontakt	moгуće bez simptoma, ukoliko bakterija ne prođe u krv, simptomski pogođenog organa	meningitis, upala pluća, upala zglobova, smrt
Morbili (ospice)	Virus morbila	zrakom, kapjično	osip, temp., "plućna maska"	upala pluća, encephalitis, smrt
Mumps (zaušnjaci)	Virus mumps	zrakom, kapjično	otok pljuvačnih žlijezda, temp, malaksalost, glavobolja, bolovi u mišićima	meningitis, encephalitis, upala testisa, jajnika, gluvoća
Pertusis (veliki kašalj)	Bakterija, <i>Bordetella pertusis</i>	zrakom, kapjično	teški kašalj, curenje nosa, zacenjivanje, temp	infekcija uha, upala pluća, neurološka oštećenja, smrt
Rubeola	Virus rubeole	kapjično, direktni kontakt	osip, umjerena temp., malaksalost, otok limfnih žlijezda,	encephalitis, artritis
Poliomijelitis (dječja paraliza)	Polio virus	fekalno-oralni	moгуće bez simptoma, gušobolja, temp., mučnina	paraliza, smrt
Tetanus	Bacil <i>Clostridium tetani</i>	izloženost kroz ozljedu	temp., znojenje, otežano gutanje, ukočenost vrata, mišićni grčevi	prelom kostiju, teško disanje, smrt

Zašto dijete dobija tako mnogo cjepiva?

Imuni sustav djeteta je slabiji nego u starije djece i odraslih jer je još "nezreo", stoga je potreban veći broj doza cjepiva, pogotovu za neke bolesti (npr. pertussis - veliki kašalj gdje je slabiji imuni odgovor na cjepivo).

Drugi razlog zašto djeca dobijaju "tako mnogo cjepiva" je što se stalno razvijaju nova cjepiva protiv drugih ozbiljnih infekcija. U BiH se cijepi protiv deset različitih bolesti. Broj injekcija je smanjen korištenjem kombiniranih cjepiva, gdje je nekoliko cjepiva kombinirano u jedan "ubod".

Ako se bolesti protiv kojih se cijepi rjeđe javljaju, zašto je cijepjenje i dalje neophodno?

U današnje vrijeme, kada su mnoge bolesti zahvaljujući imunizaciji rijetke, njihovi uzročnici su i dalje prisutni i mogu se prenositi s osobe na osobu, i usprkos boljim uvjetima života, razvijenoj zdravstvenoj zaštiti, teška oboljenja, invalidnost pa i smrt i dalje mogu biti uzrokovana bolestima koje se mogu spriječiti cijepjenjem.

Postoje li razlozi za odlaganje cijepjenja?

Postoji vrlo malo zdravstvenih razloga za odlaganje cijepjenja. Ako je dijete bolesno, s visokom temperaturom (preko 38°C), cijepjenje treba odložiti dok se dijete ne oporavi.

Koliko su cjepiva sigurna?

Vrlo su sigurna, mada, kao i svaki drugi lijek, nisu apsolutno bez mogućih nuspojava. Obično su to umjerene reakcije.

Najčešće nuspojave cijepljenja

Cjepivo	Najčešće nuspojave cijepljenja
Difterija-tetanus-pertusis - DTP -	<ul style="list-style-type: none"> → lokalizirana bol, crvenilo i otok na mjestu davanja cjepiva → ponekad se javi kvržica na mjestu aplikacije, može trajati tjednima (nije potreban tretman) → umjerena temperatura (groznica) → razdražljivost, plač, uznemirenost i neraspoloženje → pospanost ili umor
Hemofilus influenza tip B - HIB -	<ul style="list-style-type: none"> → lokalizirana bol, crvenilo i otok na mjestu davanja cjepiva → ponekad se javi kvržica na mjestu aplikacije, može trajati tjednima (nije potreban tretman) → umjerena temperatura (groznica)
Hepatitis B	<ul style="list-style-type: none"> → lokalizirana bol, crvenilo i otok na mjestu davanja cjepiva → ponekad se javi kvržica na mjestu aplikacije, može trajati tjednima (nije potreban tretman) → umjerena temperatura (groznica)
Morbilli-rubeola-parotitis - MRP -	<ul style="list-style-type: none"> → povremeno se javi kvržica na mjestu davanja cjepiva, može trajati tjednima (nije potreban tretman) → temperatura (groznica –može biti > 39,4C⁰), u trajanju 2-3 dana, slab crveni osip (nije infektivan, hladna glava) curenje iz nosa, kašalj ili natečene oči → pospanost ili umor → oticanje pljuvačnih žlijezda
Inaktivirano polio cjepivo - IPV -	<ul style="list-style-type: none"> → bolovi u mišićima → povremeno se javi kvržica na mjestu davanja cjepiva, može trajati tjednima (nije potreban tretman) → umjerena temperatura (groznica)

Koje su nuspojave cijepljenja?

Sve uobičajene nuspojave cijepljenja su obično blage, prolazne i liječenje nije potrebno, ali ih spomenite liječniku prilikom narednog cijepljenja. Ako su nuspojave teške i uporne ili ste zabrinuti za stanje svog djeteta nakon cijepljenja, svakako se obratite liječniku.

Koliko se često javljaju reakcije nakon cijepljenja?

U većine cijepljene djece nema neuobičajenih reakcija na cjepivo, najčešće su to samo blage reakcije kao lagano povišena temperatura, bol na mjestu injekcije. Vrlo rijetko se javljaju ozbiljnije reakcije, kao npr. alergija na sastojke cjepiva, konvulzije. Teške reakcije na cjepiva su izuzetno rijetke.

Koji su znakovi umjerenih i ozbiljnih reakcija nakon cijepljenja?

Osim blagih lokalnih reakcija na mjestu uboda (bol, otok, crvenilo), umjereno povišene temperature, moguće su i druge, umjerene i ozbiljnije reakcije. Stoga, nakon što je vaše dijete primilo cjepivo, pratite pojavu bilo kakvih neočekivanih simptoma kao što su visoka temperatura ($>40^{\circ}\text{C}$), promjene ponašanja i znakovi alergijske reakcije (otežano disanje, osip, bljedilo, opća slabost, ubrzani rad srca, vrtoglavica, klonulost). Svaku reakciju, nuspojavu cijepljenja treba prijaviti liječniku.

Zašto ja važna dob djeteta kada treba primiti cjepivo?

Dob kada dijete, prema kalendaru, treba primiti pojedina cjepiva, određena je zrelošću imunog sustava djeteta kao i postojanjem protutijela koja su prešla od majke. Kalendarom cijepljenja je određena najoptimalnija dob djeteta kada treba primiti koje cjepivo mada može biti fleksibilan. Naime, ako se dijete ne cijepi u dobi preporučenoj kalendarom cijepljenja, tada kod prvog kontakta s pedijatrom djetetu treba odrediti raspored cijepljenja kako bi se nadoknadilo propušteno cjepivo.

Što je to kalendar cijepljenja?

Cjepivo ima najbolji odgovor kad se daje u određeno doba života djeteta. Kalendar cijepljenja pokazuje raspored cjepiva koje dijete treba dobiti prema svojoj dobi, vrsti cjepiva, broju doza i njihov vremenski raspored davanja.

Što ako dijete propusti dozu cjepiva?

Može nastaviti seriju gdje je prekinuta, ne treba ponavljati doze ni ako je razdoblje između primljenih doza duže od preporučenog.

Što ako je dijete već preboljelo bolest protiv koje se po kalendaru treba cijepiti?

Ako je dijete preboljelo bolest protiv koje se obvezno cijepi, i o tome postoji medicinska dokumentacija - potvrda, dijete se ne mora cijepiti (i to se evidentira u karton cijepljenja). Inače, preboljela bolest protiv koje se cijepi NIJE kontraindikacija za cijepljenje protiv te bolesti.

Koju dokumentaciju o cjepnom statusu djeteta treba imati dijete/roditelj?

Podaci o primljenim cjepivima se trebaju unijeti u Zdravstvenu iskaznicu djeteta odnosno u Osobnu iskaznicu o cijepljenju. To su podaci koji mogu zatrebati kod npr. ozljeđivanja (da se provjeri zaštita od tetanusa), kod prijema u bolnicu, izdavanja raznih potvrda o cjepnom statusu i dr.

KALENDAR IMUNIZACIJE U 2010. GODINI

Bolest protiv koje se cijepi	Mjeseci života Vašeg djeteta										Godine života djeteta			
	Na rođenju	1 mjesec	2 mjeseca	4 mjeseca	6 mjeseci	12 mjeseci	18 mjeseci	5 godina	6 godina	14 godina	18 godina			
Tuberkuloza	😊													
Hepatitis B	😊	😊			😊									
Difterija, tetanus, veliki kašalj			😊	😊	😊			😊						
Dječija paraliza			😊	😊	😊			😊		😊				
Hemofilus influenzae tip b			😊	😊	😊			😊						
Morbili, rubeola, parotitis						😊		😊						
Difterija, tetanus									😊					
Tetanus										😊				

Poštovani roditelji/staratelji!

Dragi roditelji/ staratelji i svi drugi koji brinete o zdravlju djece!

Provjerite da li je Vaše dijete do sada dobilo sva cjeviva koja odgovaraju njegovoj dobi. Ako je neko cjevivo/doza propušteno, javite se nadležnom liječniku koji će, ovisno od uzrasta djeteta, a u skladu sa Federalnim Programom, provesti dopunsko cijepljenje.

Za sva vaša dodatna pitanja o imunizaciji, možete se obratiti **Epidemiološkoj službi Zavoda za javno zdravstvo, tel.036 347-137; 033 716-590.**